

1. Boksburg
2. Brits
3. Ciutat del Cap
4. Carletonville
5. Coffee Bay
6. Colesburg
7. de Kol
8. de Wildt
9. Die Hel
10. Durban
11. Elim
12. Flagstaff
13. Fochville
14. Germiston
15. Hartebeespoort
16. Johannesburg
17. Nietverdiend
18. Op-die-Berg
19. Oudtshoorn
20. Paarl
21. Phuthadijhaba
22. Pretòria
23. Randfontein
24. Illa de Robben
25. Roodepoort
26. Rustenberg
27. Senekal
28. Soweto
29. Springs
30. Stellenbosch
31. Tzaneen
32. Uitenhage
33. Umhungundlovu
34. Ventersdorp
35. Verwoerdburg
36. Vryburg
37. Welkom

Els topònims de les províncies i les *homelands* que s'utilitzen en aquesta exposició són els que estaven vigents durant l'època de l'*apartheid*, que es correspon amb els anys en què es van prendre la majoria d'aquestes fotografies, abans de la transició de Sud-àfrica a la democràcia el 1994.
© Gentilesa d'Edicions Bellaterra

gir als blancs. Les bases ideològiques de l'*apartheid* van ser proposades en gran part per teòlegs de les Esglésies Protestants Afrikaner. Aquestes esglésies tenien una influència poderosa en el Govern del Partit Nacional. **Nederduitse Gereformeerde Kerk in Afrika** La missió de l'Església Holandesa Reformada creada per als africans. **Nederduitse Gereformeerde Sending Kerk** La missió de l'Església Holandesa Reformada creada per als mestissos. **negres** Terme col·lectiu per designar la gent de pell fosca. En els anys de l'*apartheid*, tots els que eren discriminats per no ser blancs, és a dir, africans, mestissos, indis, malais i xinesos. **Ossewa-trek** [afrikaans] Carro de bous de *Trek*. Celebració centenària de la Gran Migració [Great Trek] i la batalla de Blood River (1838), en la qual dotze carros van creuar Sud-àfrica per victorejar *en route* milers de patriotes afrikaner, i es van congregar a Blood River i Pretòria on, el 16 de desembre de 1938, una gran multitud va commemorar aquests esdeveniments i va presenciar la consagració d'un monument a Blood River i la col·locació de la primera pedra del Voortrekker Monument a Pretòria. L'ardor i la unitat generats entre els afrikaner per la migració de 1938 van ser crucials perquè el Partit Nacional assolís el poder el 1948 i s'hi mantingués durant més de quaranta anys. **Partit Nacional** Partit polític afrikaner que va sorgir del Partit Nacional Depurat format el 1933; va governar el país des de 1948 fins a 1994, i va ser responsable del règim de l'*apartheid*. **perforació de mines** Procés d'excavació del forat que formarà el pou miner i de condicionament i instal·lació de l'equipament necessari per a la ventilació i el moviment d'homes i minerals. **perforador** Categoria de miner expert en la perforació i la preparació de la mina. **Pierneef, J. H. (1886-1957)** Pintor, conegut sobretot pels seus paisatges sud-africans. **plataforma** Estructura d'acer de diferents nivells suspesa amb cordes des de la superfície, que penja sobre el fons de pou durant la perforació i preparació de la mina i en la qual treballen els homes que allisen el pou amb ciment i l'equiperen per a la mineria. **Polícia de Seguretat** Departament de la policia sud-africana que tractava assumptes polítics. També denominada **Branca Especial**. **Reef** [escull] Nom del Rand o Witwatersrand; es refereix als esculls auri-

fers que s'estenen al llarg d'una extensió de 100 km des de la ciutat de Springs a l'est fins a Randfontein a l'oest. **República**, Dia de la Festa pública anual del 31 de maig per commemorar la creació de la República de Sud-àfrica el 1961. **Robben, Illa de** Illa situada a uns 10 km de Ciutat del Cap de gairebé vuit km² d'extensió, utilitzada durant molt de temps (fins a 1931) per a l'aïllament de leprosos i dementes, i per a desterrar-hi presos polítics. Va allotjar importants instal·lacions defensives durant la Segona Guerra Mundial. Actualment és una reserva natural i allotja un museu. **Russos Banda** organitzada d'homes sotho que van terroritzar els guetos negres de Johannesburg des dels anys quaranta. **shebeen** Local informal per beure alcohol, il·legal fins a 1980. **Soweto** De "SOuth WEstern TOwnships" o guetos del sud-oest, *location* de Johannesburg, una sèrie de barris on els residents africans de Johannesburg estaven obligats a viure per les lleis de segregació que regulaven l'accés dels africans a les zones urbanes. **Strijdom, J. H. (1893-1958)** Defensor intransigent de l'hegemonia i la supremacia blanca i en particular afrikaner. Líder del Partit Nacional i primer ministre de 1954 a 1958. **SWAPO** South West Africa People's Organisation [Organització Popular del Sud-oest d'Àfrica]. **Tant** [Afrikaans] Tia. També és un terme afectuós per referir-se a una anciana. **township** [gueto] Àrea de residència segregada per a africans o mestissos, *location*. **UDF** United Democratic Front [FDU, Front Democràtic Unit]. Fundat el 1983, agrupació de nombrosos grups anti*apartheid*, va constituir el braç intern i legal del CNA, que aleshores estava prohibit a Sud-àfrica. **Verwoerd, H. F. (1901 - 1966)** Arquitecte principal de l'*apartheid*, particularment pel que fa la segregació geogràfica i l'organització social massiva requerida per a la seva realització. Primer ministre des 1958 fins al seu assassinat el 1966. **volk** [afrikaans] Poble o nació. En el nacionalisme afrikaner cristià, el *volk* afrikaner és un tot orgànic, major que la suma dels seus individus, creats i elegits per Déu com un instrument diví. **voorkamer** [de l'afrikaans, *Voor*, "front", i *kamer*, "habitació"] Habitació central, sala. **Voortrekkers** [de l'afrikaans, *Voor*, "endavant", i *trek*, "emigrar"]. Grangers

afrikaner que van emigrar del Cap a l'interior del país en carros, el 1832, fugint de la dominació britànica. També designa el moviment juvenil afrikaner. **Vorster, B. J. (1915 - 1983)** Com a ministre d'Educació i posteriorment de Justícia va promoure rigidament les lleis de l'*apartheid*. Primer ministre des de 1966 fins que es va convertir en president de l'Estat el 1978. Implicat en un escàndol, es va veure obligat a dimitir el 1979. **Vroue Federasie** Associació de dones afrikaner dedicades a interessos culturals i al benestar social. **Witwatersrand** [de l'afrikaans, *Wit*, "blanc", *waters*, "aigües", i *rand*, "escull"] Formació geogràfica est-oest entre 1.500 i 1.830 metres d'alçada, sobre la qual s'estén la major concentració urbana de Sud-àfrica. **Vegeu Reef**. **xhoses** Africans nguni que viuen principalment a la franja pluvial del sud-est. **zulús** Africans nguni que viuen principalment a KwaZulu-Natal.

VISITES GUIADES

Les visites a l'exposició no són monogràfiques. Es plantegen com una introducció que acompanya la visita a la Col·lecció MACBA.

DIUMENGE 17 DE FEBRER
DISSABTE 23 DE FEBRER
DIMECRES 27 DE FEBRER
DIUMENGE 3 DE MARÇ
DISSABTE 9 DE MARÇ
DIMECRES 13 DE MARÇ
DIUMENGE 17 DE MARÇ
DIUMENGE 24 DE MARÇ
DIUMENGE 31 DE MARÇ

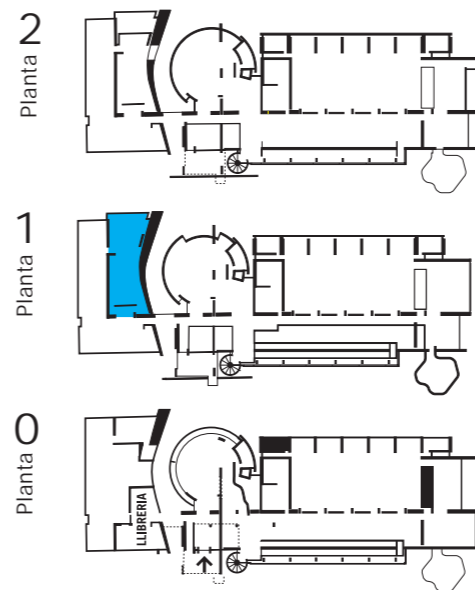
Horari
Dimecres i dissabtes a les 18 h
Diumenges i festius a les 12 h

TAULA RODONA

DIVENDRES 8 DE FEBRER, A LES 19.30 h

Conversa entre l'artista **David Goldblatt**, **Pepe Baeza**, periodista i professor de la Universitat Autònoma de Barcelona, i **Alfred Bosch**, professor d'història d'Àfrica a la Universitat Pompeu Fabra, en què es parlarà de l'obra de Goldblatt i del context històric i cultural sud-africà.

Auditori. Aforament limitat
Hi haurà servei de traducció simultània

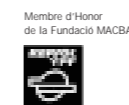

SI US PLAU, NO TOQUEU LES OBRES D'ART
AJUDEU-NOS A CONSERVAR-LES PER ALS FUTURS VISITANTS

Museu d'Art Contemporani de Barcelona

Plaça dels Àngels, 1
08001 Barcelona
Tel.: 93 412 08 10
Fax: 93 412 46 02
www.macba.es

Horaris
Feiners, d'11 a 19.30 h
Dissabtes, de 10 a 20 h
Diumenges i festius, de 10 a 15 h
Dimarts tancat

David Goldblatt

Cinquanta-un anys

8 de febrer - 14 d'abril de 2002

A Eloff Street © David Goldblatt, 2002

David Goldblatt va néixer el 1930 a Randfontein, una localitat dedicada a l'explotació de mines d'or a prop de Johannesburg, a l'Àfrica del Sud. Els seus avis eren immigrants lituans que havien hagut d'abandonar el seu país fugint de les persecucions contra els jueus de final del segle XIX. Goldblatt va créixer en una família de fervents defensors de la tolerància racial. Però també en un entorn social més ampli de segregació racial, que a partir de la primèria de la dècada de 1950 va ser institucionalitzada en forma d'*apartheid*.

Com a ciutadà, i també com a fotògraf i testimoni de la penetració de l'*apartheid* en tots els aspectes de la vida a l'Àfrica del Sud, Goldblatt va començar a investigar-ne els valors, ja que se sentia "...molt més interessat pels estats de l'ésser que porten als esdeveniments i per les condicions socials, que pels climaxes que són el fruit d'aquestes condi-

El fill d'un granger amb la seva mainadera, Heimweeberg, Nietverdiend, Western Transvaal, 1964. © David Goldblatt, 2002

cions". Al cap dels anys, les seves recerques s'han concretat en un seguit d'estudis fotogràfics: aquesta exposició n'és una tria.

Alguns d'aquests estudis se centren en moments o llocs concrets, mentre que d'altres s'estenen al llarg de dècades i abasten grans expansions geogràfiques. Aquesta exposició fa un recorregut pels grans temes de Goldblatt, com ara les mines d'or on va créixer, els trajectes diaris que han de fer per anar a la feina els qui viuen segregats als *homelands*, la vida en una petita comunitat blanca, els retrats d'*afrikaners*, l'arquitectura com a expressió dels valors i, com a tema recurrent al llarg de tota la seva vida professional, diferents aspectes de Johannesburg, la ciutat on viu.

Tal com ha subratllat l'escriptora sud-africana Nadine Gordimer, coetània seva, "aquestes fotografies tenen un significat polític no explícit que va més enllà de les imatges que mostren: revelen la violència que s'exerceix repetidament contra els éssers humans, sense treva, en tots els aspectes de la seva vida quotidiana. Són 'testimoni d'esdeveniments històrics', més aclaparadors a mesura que ens obrim a la força lenta però indefugible del que signifiquen aquests retrats de la desposseïció, tant material com de dignitat humana. El *reconeixement* que és la forma de la inspiració del fotògraf és una epifania que David Goldblatt ens revela en el significat de les vides humanes, el seu temps i el seu espai."

GLOSSARI

El següent glossari recull una sèrie de termes útils per a la comprensió dels textos que acompanyen les fotografies de Goldblatt, i també del context en què van ser preses. Per compilar-lo s'ha utilitzat extensivament el *Dictionary of South African English on Historical Principles*, Oxford, 1996.

abakwetha Xhoses que realitzen rituals iniciàtics de virilitat, que inclouen la circumcisió i l'aïllament dels altres.

africà Indígena de pell fosca.

afrikaans Llengua holandesa molt transformada, desenvolupada pels funcionaris i grangers blancs que van establir els primers assentaments a Ciutat del Cap, la llengua dels quals era l'holandès, que servia per comunicar-se

amb els esclaus asiàtics i africans i amb els indígenes khoikhoi. L'afrikaans inclou moltes paraules del malai i el khoi. Es va convertir en la llengua dels mestissos i dels afrikaner. A causa dels intents dels britànics per suprimir l'ús de l'holandès i de l'afrikaans, i per anglicitzar els bòers, l'afrikaans es va convertir en una eina essencial per a la consciència de grup i el desenvolupament del nacionalisme dels afrikaner.

afrikaner Blancs que parlen afrikaans. Descendents sobretot però no exclusivament dels colons holandesos, alemanys i hugonots dels segles XVII i XVIII, i dels descendents mestissos, fruit de les seves unions amb esclaus i servents. apartheid [afrikaans] Separació. Política de rígida segregació racial aplicada mitjançant una dràstica organització social i múltiples lleis governamentals del Partit Nacional. Tot i que els seus defensors pretenien que s'ajustava a l'ètica cristiana, l'*apartheid* proposava que els grups ètnics només gaudissin de plens drets de ciutadania dins de la zona geogràfica que els era designada. Els negres, que constituïen més de les dues terceres parts de la població, només disposarien del 13% de les terres de Sud-àfrica, en forma de *homelands* fragmentades i econòmicament inviables. Els blancs es quedarien amb la resta.

assegai Llança.

atac total Terme utilitzat pel Govern del Partit Nacional per descriure el que ells percebien com una ofensiva general dels governs estrangers i els moviments d'alliberament, que utilitzaven totes les armes que tenien a l'abast per soscar i finalment destruir l'Estat sud-africà.

baasskap [en afrikaans, *Baas* "senyor", i *skap*, "-itat"] Supremacia blanca. Banc de Foment Agrari [Land Bank] Banc governamental fundat el 1912 per oferir crèdits en termes especialment favorables per als grangers. Fins a l'elecció d'un Govern democràtic el 1994, els afavorits eren invariablement grangers blancs.

Bantustan "Terra natal" ètnica en la qual els africans tenien cert grau d'autogovern.

Beeld Diari afrikaans afi al Partit Nacional però una mica més *verlig* (progressista) que altres del seu entorn.

Black Sash Organització de dones que protestaven contra les múltiples violacions dels drets humans i les llibertats per part del Govern del Partit Nacional.

black spot (taca negra) Granja o tros de terra propietat de negres o ocu-

pada per negres, envoltada de granges o terres pertanyents als blancs, i per tant, en situació contrària a la política de l'*apartheid*. Moltes d'aquestes granges van ser expropiades per l'Estat i venudes a blancs. Els seus propietaris i ocupants negres van ser obligats a abandonar-les i van ser traslladats a camps d'assentament.

blancs Terme col·lectiu per designar la gent de pell clara, predominantment de llinatge europeu.

bøer [Afrikaans] Granger. Afrikaner rural. Afrikaner. Actualment, té moltes vegades una connotació pejorativa.

boicot cultural Mitjà de protesta i agitació contra l'*apartheid* que el sindicat britànic de músics va iniciar el 1961, quan els seus membres van acordar no actuar a Sud-àfrica. Després, altres organitzacions adoptarien gradualment el boicot fins que, els anys vuitanta, es va estendre a una àmplia esfera d'activitats culturals i esportives, gràcies a les organitzacions anti*apartheid* i amb el suport de les Nacions Unides.

bolquet Gran cubeta metàl·lica d'acer, utilitzada per aixecar les roques i l'aigua del fons del pou durant la perforació minera i traslladar homes i equipament del fons del pou a la superfície.

boss-boy [noi de l'amo] Home africà responsable d'un equip de miners, fins al desmantellament de les lleis de discriminació, el rang més alt al qual podia accedir un negre en la jerarquia minera. Durant els anys setanta, quan els caps miners van començar a considerar "inadequada" la terminologia racista, es va introduir el terme "cap d'equip" per a aquest lloc de treball.

boy [noi] Terme insultant per a un home africà de qualsevol edat.

cactus grab Grua de pinces utilitzada per aixecar roques fragmentades del fons del pou i descarregar-les en un bolquet durant la perforació de mines.

café-de-move-on Cantina ambulat per servir principalment als treballadors negres, en general feta de materials d'enderroc, "mòbil" i transportable per evitar les autoritats, que les van declarar il·legals i arrestaven els seus propietaris.

Campanya de desafiament [Defiance Campaign] Campanya de desobediència civil i no-violenta, iniciada pel CNA el 1952, per protestar contra les lleis "injustes" de l'*apartheid*.

camp d'assentament proper Zona consistent en petites parcel·les sense terra de pastura ni agrícola, on el Govern instal·lava els africans traslladats dels *black spots* i les granges blanques. Camp de reassentament.

Carnegie Inquiries into Poverty [Investigacions Carnegie sobre Pobresa i Desenvolupament a Sud-àfrica] Finançaes per la Carnegie Corporation, la primera (1928-1932) es va centrar en la pobresa entre els blancs i la segona (1983-1984) en la pobresa entre la població negra.

CNA Congrés Nacional Africà. Fundat el 1912 amb el nom de South African Native Congress i rebatejat el 1923. Es va veure obligat a passar a la clandestinitat i va optar per la resistència armada contra l'*apartheid* després de ser prohibit el 1960. Partit majoritari del Govern actual.

coloureds [Mestissos] Gent de color de llinatge mixt.

compound Instal·lacions masculines on vivien els miner immigrants mentre duraven els seus contractes. Més tard conegut com a *hostel* [hostal, alberg]. Aquests recintes se situaven invariablement en la propietat minera de la companyia per a la qual treballaven els miners.

comrades [camarades] Joves activistes, la majoria simpatitzants de l'UDF i el CNA.

concession store [magatzem de concessió] Botiga dedicada especialment a abastar els miners africans situada prop del recinte o *compound* on vivien. Atès que el comerç estava prohibit en el territori miner, es pagava una quota per a la concessió, basada en el nombre d'homes que vivien al recinte adjacent.

Control de Desplaçaments Sistema utilitzat durant els anys de l'*apartheid* per limitar l'accés i la residència dels africans a les zones urbanes. Ampliava en gran mesura les antigues normes de pas.

CPA Congrés Panafricà. Fundat el 1959 per dissidents del CNA, defensors de la idea d'Àfrica per als africans.

Crossroads Camp de refugiats prop de Ciutat del Cap, muntat per les desenes de milers d'africans que es desplaçaven a l'oest del Cap durant els anys setanta i vuitanta buscant feina i com a desafiament a la normativa de Control de Desplaçaments que hi prohibien la seva presència.

doek Turbant o mocador de cap.

dominee [Afrikaans] Pastor o sacerdot d'una parròquia.

dompas [de l'afrikaans *Dom*, "estúpid", i *pas*, "passi"] Terme popular entre els africans per a l'odiat passaport. Vegeu Lleis de pas i Control de Desplaçaments.

Església Apostòlica Multiracial de Sion a Sud-àfrica Una de les Esglésies africanes independents de Sud-àfrica –entre cinc mil i set mil–, moltes de les quals compten només amb trenta o quaranta feligresos, però que totes plegades agrupen uns nou milions de persones, el 47% dels cristians negres.

Església Holandesa Reformada Vegeu Nederduitse Gereformeerde Kerk. Església Reformada Vegeu Gereformeerde Kerk.

empresa minera Corporació o empresa que controla i gestiona una sèrie de mines.

Fietas Nom amb el qual els habitants de Pageview i Vrededorp, zones suburbanes adjacents a Johannesburg, denominen el seu lloc de residència.

general dealer Botiga en la qual es podien trobar gran diversitat de productes.

Gereformeerde Kerk Església Reformada, una de les tres principals esglésies protestants afrikaner. Fundada el 1859 d'acord amb estrictes principis calvinistes ortodoxos, també es coneix com "església dopper". El significat i els orígens de la paraula "dopper" es desconeixen. Willem Postma "va promoure la tesi que procedia de l'holandès 'domper', que designa l'instrument utilitzat per apagar una espelma. Com aquest instrument, els Dopper van merèixer el seu nom perquè van apagar o extingir la 'nova llum' de la Il·lustració, que amenaçava a destruir el 'regne dels afrikaner'." [Hexham]

Highveld [de l'afrikaans *veld*, estepa] Prats de l'interior de Sud-àfrica.

homeland Regió casi autònoma, assignada a cada un dels deu grups ètnics africans reconeguts sota el sistema de l'*apartheid* fundat per Sud-àfrica. Només a les *homelands* els africans podien reivindicar els drets de ciutadania i residència permanent. Les *homelands* van ser desmantellades el 1994.

indís Natiu de l'Índia que es van establir a Sud-àfrica els segles XIX i XX, i els seus descendents.

kerk [Afrikaans] Església.

Khayelitsha Significa "La Nostra Nova Llar", i és el nom d'un població per a africans entre les dunes de Cape Flats, als afores de Ciutat del Cap, fundada pel Govern el 1983 en un intent de desviar i controlar el desplaçament dels africans, que s'instal·laven en camps de refugiats al voltant de Ciutat del Cap.

khoi, khoikhoi Pastors nòmades africans, els primers indígenes habitants del Cap que van trobar els colons europeus en arribar. Popularment coneguts, de vegades amb un sentit pejoratiu, com a "hotentots".

koppie [afrikaans] Petit turó.

laager [de l'holandès *lager*] Campament circular de vagons utilitzats com a barricada o sistema defensiu.

location Zona segregada, generalment als afores d'una ciutat, en la qual eren obligats a viure els africans o mestissos. Més tard denominat *township* o gueto.

Llei d'Àrees per a Grups [Group Areas Act] Una de les principals lleis del sistema de l'*apartheid*. Organitzava per separat zones residencials i laborals o empresarials per a grups ètnics definits.

Lleis de Pas [Pass Laws] Lleis que controlaven els moviments i els drets de residència dels africans, principalment mitjançant un "passi" o passaport, signat per un funcionari o una autoritat. Imposades primer als esclaus i khoikhoi del Cap el segle XVIII. Vegeu *dompas* i Control de Desplaçaments.

Lligar Carregar.

llufa Residu d'explosius que no fan ignició amb la resta de la càrrega durant les operacions mineres, que constitueixen un potencial d'accidents greus si un miner el barra o trepa.

madrasah Temple.

malais Descendents d'indígenes de les colònies holandeses i portugueses de l'arxipèlag malai, la majoria dels quals van ser portats al Cap com a esclaus els segles XVII i XVIII. La majoria dels malais són musulmans.

Mbokodo [ndebele] Pedra de molí. Nom d'un grup de nacionalistes ndebele que van acabar convertint-se en milicians de l'elit que controlava el Govern de KwaNdebele i que intentaven aconseguir mitjançant la coacció que la gent de la regió acceptés la incorporació de Moutse al KwaNdebele i la creació d'un "Estat" per a KwaNdebele, tal com preveïen els instigadors de l'*apartheid*.

Memorable Order of Tin Hats (MOTH) [Venerable Ordre dels Barrets de Llautó] Organització internacional d'homes i dones que havien servit a l'Exèrcit, fundada el 1927 a Durban, Sud-àfrica.

nagmaal Servei de comunió en les Esglésies Protestants Afrikaner.

natiu Africà indígena. Terme cortès fins a principis del segle XX, i posteriorment ofensiu.

Nederduitse Gereformeerde Kerk Església Holandesa Reformada, la més important de les Esglésies Protestants Afrikaner i "mare" a partir de la qual es van escindir les altres. La seva primera parròquia es va fundar a Ciutat del Cap el 1665. La llengua de l'Església era l'holandès i més endavant l'afrikaans. A partir de 1857, quan alguns membres blancs de l'Església Holandesa Reformada es van oposar a compartir el calze de la comunió amb els mestissos, en la majoria de les parròquies l'admissió es va restringir.